

Hudební teorie - začátečníci

Stupnice C-DUR

- 7 tónů (8 tónů přidává se C v druhé oktávě)
- pracuje s tóny

Chromatická stupnice

- 12 půltónů
- pracuje s půltóny
- pracuje s ní většina elektronických ladiček (pozor většinou ukazují místo H o půltón nižší B)
- pracuje s # (křížky zvyšují o 1/2 tónu) a b (béčka snižují o 1/2 tónu)

a) křížkovaná (#)

	H# His					E# Eis						
Půltóny	C	C#	D	D#	E	F	F#	G	G#	A	A#	H
Čtení	Cé	Cis	Dé	Dis	É	Ef	Fis	Gé	Gis	Á	Ais	Há

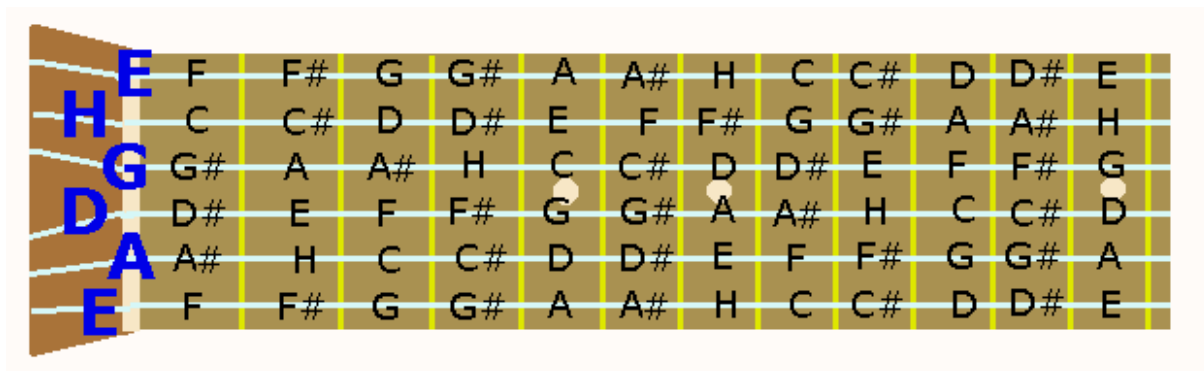
b) béčkovaná (b)

					Fb							Cb
Půltóny	C	Db	D	Eb	E	F	Gb	G	Ab	A	B	H
Čtení	Cé	Des	Dé	Es	É	Ef	Ges	Gé	As	Á	Bé	Há

Kytara

emil hodil granát Do Atomové Elektrárny (e h g D A E) - tato pomůcka nám pomůže si snáze zapamatovat jednotlivé struny na kytáře

- většina ladiček zobrazuje namísto tónu **H** tón **B** (B je poté značeno Bb)
- každý jednotlivý pražec nám reprezentuje tón z chromatické stupnice (na 12. pražci bude stejný tón jako při prázdné struně, ale o oktávu vyšší)

Klaviatura

Základní rytmy

Rytmus = pravidelné střídání, či opakování zvuku, střídání přízvučných a nepřízvučných dob, označení pro **part** hraný **bicími nástroji**

2/4 rytmus - na dvě doby (pr-vá dru-há)

3/4 rytmus - na tři doby (pr-vá dru-há tře-tí)

6/8 rytmus - na šest půldob dob (pr-vá dru-há tře-tí, pr-vá dru-há tře-tí)

4/4 (C) rytmus - na tři doby (pr-vá dru-há tře-tí čtvr-tá)

video 3/4 a 4/4

https://www.youtube.com/watch?v=Pu7kOULegAE&ab_channel=KYTARA%2Cnejlep%C5%A1%C3%ADp%C5%99%C3%ADtel%C4%8DIov%C4%9Bka

Pokáčova hudebka - rytmy

https://www.youtube.com/watch?v=8Dvlb-R2UwU&ab_channel=Pok%C3%A1%C4%8DovoKan%C3%A1

Transpozice

- převedení písně do jiné tóniny
- platí pro tóny i akordy
- **JAK MOHU TRANSPOZICOVAT**
 - pomocí **kapodastru** (vhodné jen občas, okrádáte se o celý rozsah nástroje)
 - **transpoziční tabulka** (viz. chromatická stupnice)
 - **rychlá transpozice (transponace)**
 - napíšeme základní tóny s mezerami na půltóny a mezi E, F a H, C mezeru nenecháme

Důvody:

- skladba je v tónině, která nám nevyhovuje - NEUMÍME AKORD
- může být psaná pro jiný nástroj a na kytaru nezní dobře - PÍSEŇ PRO PIANO
- nebo u písniček máte problém vyzpívat hloubky či výšky - ZPĚV
- donutí nás k transpozici jiné nástroje (příčné flétny, žesťové nástroje) - FLÉTNA NEUMÍ ZAHRÁT

C	#b	D	#b	E	F	#b	G	#b	A	#b	H	C	#b	D	#b	E	F	#b	G	#b	A
C	#b	D	#b	E	F	#b	G	#b	A	#b	H	C	#b	D	#						

Příklad

Např. v písni Anděl (Karel Kryl) Já, písnička, žlutá str. 34 sepíšeme všechny akordy (bez opakování), které jsou v písni do následující tabulky:

posunutí +	posunutí -
+5	-7

původní akordy	transponované akordy
G	C
Emi	Ami
D7	G7

- Zvolíme si tóninu, do které chceme píseň transponovat (z G do C):**
- Spočítáme si v chromatické stupnici interval (z G do C) posunutí**
 - posunutí můžeme zvolit dvojí doprava (+), nebo doleva (-)
 - posunutí volíme tak, aby pro nás bylo výhodnější (čím menší číslo bez znaménka, tím výhodnější)
 - součet čísel bez znaménka musí být vždy 12 (5+7)
- dle posunutí vypočítáme za pomoci chromatické stupnice výsledné akordy (značky mi, 7, 9, 5+ apod zůstávají nezměněny) !POZOR # a b se mění!**
 - akordy se určují dle stupnic, takže dle příslušné stupnice volíme, kterou z chromatických stupnic použijeme

Posun	-7	-6	-5	-4	-3	-2	-1	0				
Půltóny	C	C#	D	D#	E	F	F#	G	G#	A	A#	H

Posun	+5							0	+1	+2	+3	+4
Půltóny	C	C#	D	D#	E	F	F#	G	G#	A	A#	H

Intervaly

a) stupnice C-DUR

Tón	Interval v púltónech	Název
C	0	prima
D	2	sekunda (velká)
E	4	tercie (velká)
F	5	kvarta (čistá)
G	7	kvinta (čistá)
A	9	sexta (velká)
H	11	septima (velká)
C'	12	oktáva

b) chromatická stupnice

Tón	Interval v púltónech	Název
C	0	prima
C#(Db)	1	malá sekunda
D	2	sekunda (velká)
D#(Eb)	3	malá tercie
E	4	tercie (velká)
F	5	kvarta (čistá)
F#(Gb)	6	zmenšená kvinta
G	7	kvinta (čistá)
G#(Ab)	8	malá sexta
A	9	sexta (velká)
A#(B)	10	malá septima
H	11	septima (velká)
C'	12	oktáva

Dýchání a rétorika

5 MINUTE VOCAL WARM UP

Básničky na správné vyslovování

Oře, oře Jan, přiletělo k němu devět vran: První praví: Dobře oře. Druhá praví: Nedobře oře. Třetí praví: Dobře oře. Čtvrtá praví: Nedobře oře. Pátá praví: Dobře oře. Šestá praví: Nedobře oře. Sedmá praví: Dobře oře. Osmá praví: Nedobře oře. Devátá praví: Dobře oře. Oře, oře Jan, přiletělo k němu devět vran.

Máma má má mezi domama malou zahrádku.

Filip a Lili lepili bílý list.

Kohout kolouch s mouchou mnohou S hloupou chloubou houpou nohou. Plovou dlouhou strouhou ouzkou. Chroupou oukrop s pouhou houskou.

Cvičení pro tělo

- protáhnutí celého těla (ruce ke stropu a nohy na špičky)
- uvolnění hlavy a ramen (podobně jako na tělocviku)
- lehnout na záda a dýchat do břicha
- 2 druhy dýchání
 - do plic (nezvedat ramena)
 - do břicha (vyvalit břicho, roztáhnout mezižeberní svaly)
 - v leže nádech, poté (vypouklé břicho - nádechová pozice) co nejdelší výdech na Sss...

Cvičení bránice

- knížka, zed' => odstrkávání se
- leh, knížka na břicho a sledovat, jak dýchám do břicha
- s š ...
- s š f...
- výdech na F (nádech do břicha)

Cvičení mluvy (pomocí bránice)

- d t...
- v f...
- m n...
- z s...
- g k...
- h ch...
- b p ...
- prr ... ↻
- p t p ...
- t k p ...
- s š f ...
- s t k ...
- f s š ...

Pojmenování prstů na kytáře

Prsty rytmické ruky budeme značit symboly:	
"p"	palec
"i"	ukazovák
"m"	prostředník
"a"	prsteník
"c"	malíček

Prsty hmatníkové ruky budeme značit symboly:	
"x"	palec
"1"	ukazovák
"2"	prostředník
"3"	prsteník
"4"	malíček

Prstová gymnastika

1. Pěst

Zatínáním a povolováním pěsti se doporučuje začít, protože je to velice snadné, a zároveň to zaměstná všechny prsty najednou. Dbejte na to, aby šly prsty do pěsti pomalu a s citem. Nezatínejte pěst do bolesti. Stejně pomalu pěst povolujte. Zopakujte tento cvik desetkrát s levou i pravou rukou zvlášť. Můžete se k němu vracet i víckrát za den.

2. Paleček a kamarádi

Tento cvik využívá opozice palce. Spočívá v tom, že se špička palce dotkne špičky každého z prstů. Nechte postupně paleček, aby se pozdravil s kamarády a každého se dotkl. Střídejte prsty tam a zpět na jedné ruce, pak na druhé. Můžete si tak krátit dlouhé chvíle kdykoli během dne.

3. Schovejte prst do dlaně

Začněte s palcem a ohněte ho do dlaně, aby se jí dotýkal. Palec narovnejte. Teď se dotkněte dlaně ukazováčkem, pak prostředníčkem, prsteníčkem a nakonec malíčkem. Každý prst udrzte v poloze do dlaně několik sekund. Poté narovnejte a procvičte také prsty druhé ruky.

4. Roztažení prstů

Pro toto cvičení budete potřebovat rovnou plochu, ideálně stůl. Položte si na něj ruce a roztahujte prsty. Tlačte prsty od sebe, jak nejvíc to jde. Jakmile budete mít roztažené prsty na maximum, zase je přitiskněte k sobě. Tak to opakujte ještě několikrát. Když si přes den najdete chvíli si to zopakovat, určitě uděláte moc dobře.

5. Zvedání prstů

Výchozí polohou pro vás budou položené ruce na stole nebo rovné ploše z předchozího cvičení. Nebudete prsty roztahovat od sebe, ale budete se snažit prst ze stolu zvednout do výšky, aniž by se zvedla ruka nebo ostatní prsty. Takto procvičte všechny prsty, pečlivě a trpělivě je po jednom zvedejte, jako kdybyste se snažili ukázat na strop. Ruka ale musí zůstat ležet.

6. Rotace prstů

Opět budete vycházet z předchozího cvičení. Nebudete ale ukazovat prsty na strop, pouze prst nadzvednete natolik, abyste s ním dokázali kroužit. Pečlivě vystřídejte všechny prsty na levé i pravé ruce. Nezapomeňte vystřídat oba směry – kroužte po směru i proti směru hodinových ručiček. Stejně jako u minulého cviku si hlídejte, aby ruka a ostatní prsty zůstaly ležet na stole.

7. Udělejte drápy

Představte si na chvíli, že jste kočka (nebo drak, záleží na vás, co máte rádi) a zvedněte ruku přibližně do výše ramene. Ohněte první články prstů tak, abyste vytvořili z ruky „pařát“. Pak zase narovnejte. Ohněte a uvolněte ještě několikrát. Čím častěji budete cvičit, tím většího účinku docílíte. Pokud máte pocit ztuhlých kloubů, po prstovém [cvičení](#) by měl slábnout.

8. Krásné „o“ z prstů

Ukazováček a palec spojte tak, aby vytvořily písmeno o. Ostatní prsty srovnejte do obloučku podle ukazováčku tak, aby byly v zákrytu. Chvilku v této poloze vydržte. Prsty narovnejte a znovu udělejte o. Opakujte podle potřeby. Hlavně nezapomeňte to samé provést také s druhou rukou, abyste ji nezanedbávali.

9. Hrátky s tužkou

Sedněte si ke stolu a vezměte si obyčejnou tužku. Lepší než kulatá bude hranatá. Položte ji na stůl. Natáhněte prsty na ruce a od konečků prstů přejíždějte tužku po stole. Jezděte po ní od konečků až po dlaně a zase zpět jako po válečku. Potom dělejte to samé, akorát s tužkou na výšku. To znamená, že budete rukou jezdit po tužce zleva doprava a zase zpět.

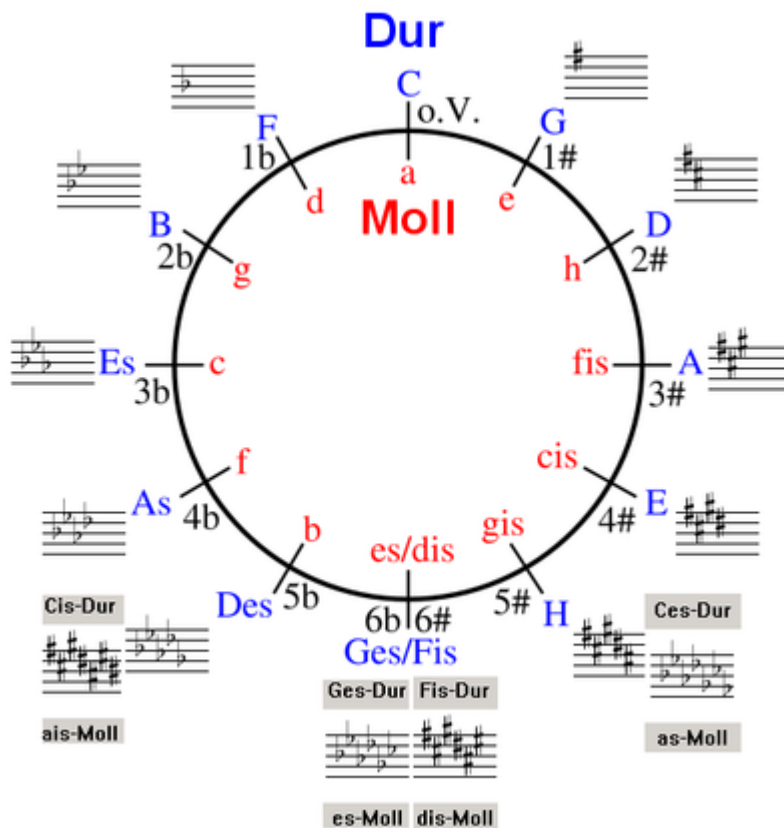
10. Hrátky s míčkem

Pohrajte si s míčkem stejným způsobem jako v předchozím cviku s tužkou. Můžete použít jakýkoli míček, nejlepší bude antistresový, ale obyčejný tenisák také postačí. Důležité je, abyste od prstů po kořen dlaně přejížděli po míčku a kutáleli ho pod rukou po stole. Vystřídejte všechny směry podle vlastní fantazie a nezapomeňte na druhou ruku. Určitě si to chce také zkusit. A jestli máte měkký míček, můžete ho mačkat v pěsti, kterou budete zatínat a povolovat jako u prvního cvičení.

(Bedříšková, 2022)

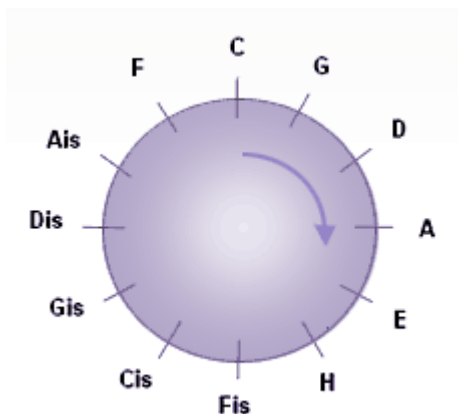
Hudební teorie mírně pokročilí

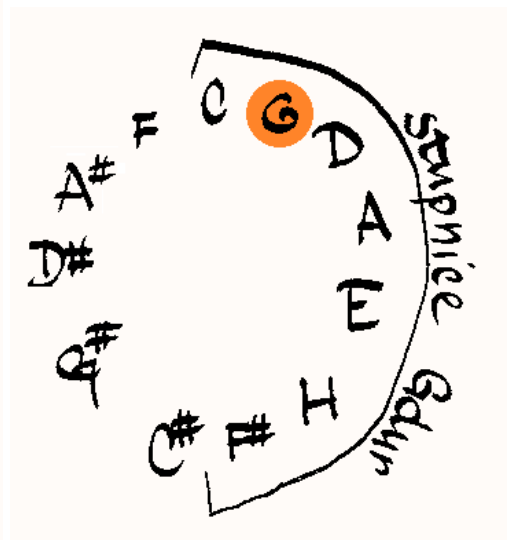
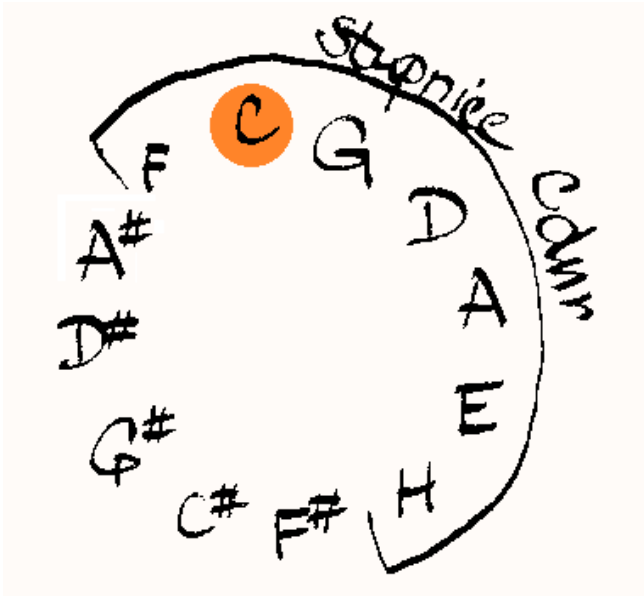
Kvintový (kvartový) kruh

a) kvintový

- pomocí kvintového kruhu se odvozují # stupnice

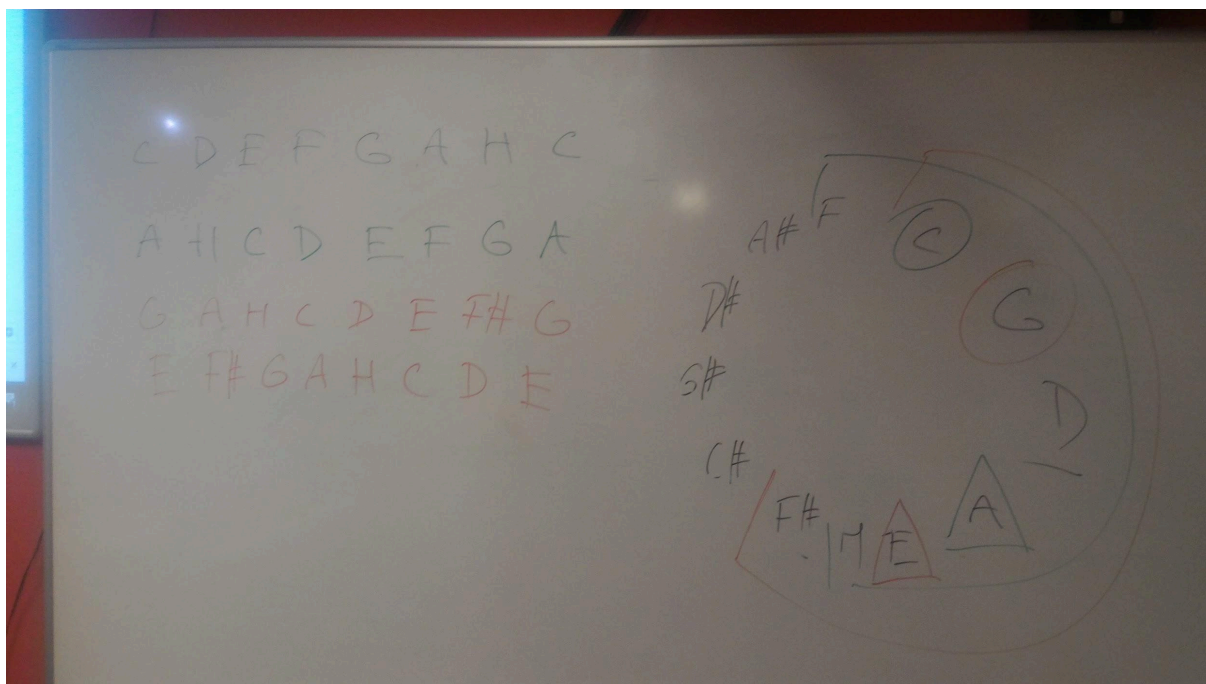
KVINTOVÝ KRUH

- odvozují # durové a mollové stupnice

E# = F
H# = C

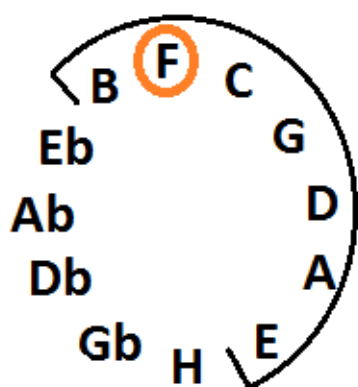
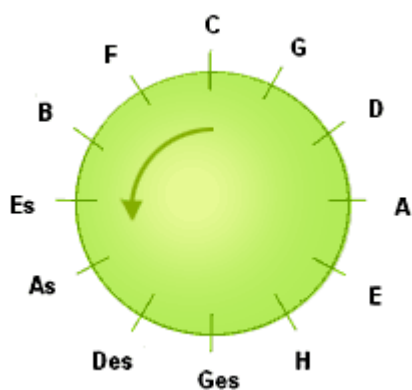
C-DUR C D E F G A H
G-DUR G A H C D E F#

F#-DUR F# G# A# H C# D# E#

b) kvartový

- pomocí kvartového kruhu se odvozují **b stupnice**
- odvozuje se analogicky jako v kvintovém kruhu

STUPNICE F-DUR

Masky stupnic

a) durová

- mezi **3-4** a **7-8** tónem ve stupnici není půltón
- např.: stupnice C-DUR (C D E F G A H C)
 - 3-4 (E-F)
 - 7-8 (H-C)

b) mollová

- mezi **2-3** a **5-6** tónem ve stupnici není půltón
- např.: stupnice A-MOLL (A H C D E F G A)
 - 2-3 (E-F)
 - 5-6 (H-C)

Pentatonika

- 5 stupňů např. v C-DUR (**c, d, e, g, a**)
- základ pro blues a jazz

Hudební teorie - pokročilí

Akordy

Zásady pro psaní akordových značek

- **Velká písmena**
 - znak "#" pro posun nahoru (Cis dur se použije značka C#)
 - znak "b" pro posun dolů (pro As dur se použije Ab)
 - kvintakord
- **Symbol "mi"** (minor=malý)
 - malá tercie
 - mollový akord
 - chybí-li tento symbol, tercie je velká.
 - ve starší literatuře (cca 50 let zpět) akordy s malými písmeny např. (C a G d)
 - C - dur, a - moll, G - dur, d - moll
 - kvintakord
- **Symbol "maj"** (major=velký)
 - přidáme k akordu velkou septimu
 - septakord
- **Symbol "7"**
 - přidáme k akordu malou septimu
 - septakord
- **Symbol "dim"** (diminished=zmenšený)
 - septakord např. Cdim (C Eb Gb B)
 - všechny tóny vzdáleny o malou tercii
 - mollový septakord se zmenšenou kvintou a zmenšenou septimou.
- **Poznámka:** V akordové značce se **symbolsy "mi", "maj" a "dim"** píší zásadně bezprostředně vpravo od názvu základního tónu. Pokud se v akordu vyskytuje jak malá tercie, tak i velká septima, **symbol "mi" je vždy první, "maj" až za ním.** Tedy "mi maj" je správný zápis, "maj mi" je chybný zápis. **Symbol "dim" je vždy osamocen.**
- **Symbolsy "+" a "-"**
 - **kvintakordy**
 - zvýšená a snižená kvinta, se u kvintakordů píší **za název tónu.** (např.: F+)

- **Symbole "mi" a "maj"** se píší vždy před symbolem "+" a "-". (Gbmⁱ-)
 - Místo symbolu "+" se dříve užíval symbol "aug".
- **čtyř a více zvuk (septimové, nonové, undecimové a terdecimové akordy)**
 - zvýšená "+" nebo snížené "-" kvinty s molovou tercií "mi" či velkou septimou "maj" se zaznamenává **v horním indexu**, např. takto : Hmi^{7/5+}, Ebmaj^{9/5-}, Gmi^{13/11+/5+}.
 - **V horním indexu** se uvádí pouze nejvyšší interval (tón) a změněné intervaly. Akord Gmi^{13/11+/5+} tedy obsahuje **velkou terdecimu, zvětšenou undecimu**, velkou nonu, malou septimu, **zvětšenou kvintu** a malou tercií. Symbole v horním indexu se řadí **sestupně** (ve sledu 13, 11, 9, 7, 5) a oddělují se **lomítkem**.
- **Akord s přidanou sextou "6"**
 - v horním indexu (např. C⁶ - C E G F).
 - Pokud se k němu přidá nona, pak k označení takového akordu použijeme **symbol** ^{6/9} (např. C^{6/9} - C E G F D)
 - Na rozdíl od nonového akordu s přidanou sextou (např. C^{9/6}) akord s přidanou sextou a nonou (např. C^{6/9}) **neobsahuje septimu**.
- **Symbol "4"**
 - **tercie je nahrazena kvartou**. Například C⁴, C^{7/4}. Někdy se užívá spolu se symbolem "sus", tedy např. Csus⁴(C E# G).
- **C/E** durový kvintakord Cdur, v němž se v basu hraje tón E.

Poznámka: V jazzové notaci pro klavíristy se můžete setkat i se zápisem, kdy jsou dvě značky zarovnané pod sebou:

Dmi

C7

Ten klavíristovi říká, že má levou rukou hrát C7 a pravou Dmi. Je to v tomto případě forma zjednodušeného a přehlednějšího zápisu akordu C13.

Durové akordy

Půltónová šablona: 0 - 4 - 7

Dur akord	Tóny, ze kterých se skládá						
Cdur	C	E	G				
C#dur	C#	F	G#	Dbdur	Db	F	Ab
Ddur	D	F#	A				
Ebdur	Eb	G	B				
Edur	E	G#	H				
Fdur	F	A	C				
F#dur	F#	A#	C#	Gbdur	Gb	B	Db
Gdur	G	H	D				
Abdur	Ab	C	Eb				
Adur	A	C#	E				
Bdur	B	D	F				
Hdur	H	D#	F#	Cbdur	Cb	Eb	Gb

Mollové akordy

Půltónová šablona: 0 - 3 - 7

mol akord	Tóny, ze kterých se skládá						
Cmol	C	D#	G				
C#mol	C#	E	G#				
Dmol	D	F	A				
D#mol	D#	F#	B	Ebmol	Eb	Gb	B
Emol	E	G	H				
Fmol	F	G#	C				
F#mol	F#	A	C#				
Gmol	G	B	D				
G#mol	G#	H	D#	Abmol	Ab	Cb	Eb
Amol	A	C	E				
A#mol	A#	C#	E#	Bmol	B	Db	F
Hmol	H	D	F#				

Septakordy (sedmičkové)

Půltónová šablona: 0 - 4 - 7 - 10

Dur akord	Tóny, ze kterých se skládá			+ malá septima					
C7	C	E	G	B					
C#7	C#	E#	G#	H	Db7	Db	F	Ab	Cb
D7	D	F#	A	C					
Eb7	Eb	G	B	Db					
E7	E	G#	H	D					
F7	F	A	C	Eb					
F#7	F#	A#	C#	E	Gb7	Gb	B	Db	Fb
G7	G	H	D	F					
Ab7	Ab	C	Eb	Gb					
A7	A	C#	E	G					
B7	B	D	F	Ab					
H7	H	D#	F#	A	Cb7	Cb	Eb	Gb	Bb

Septakordy (majové)

Půltónová šablona: 0 - 4 - 7 - 11

Dur akord	Tóny, ze kterých se skládá			+ velká septima					
Cmaj7	C	E	G	H					
C#maj7	C#	E#	G#	H#	Dbmaj7	Db	F	Ab	C
Dmaj7	D	F#	A	C					
Ebmaj7	Eb	G	B	D					
Emaj7	E	G#	H	D#					
Fmaj7	F	A	C	E					
F#maj7	F#	A#	C#	E#	Gbmaj7	Gb	B	Db	F
Gmaj7	G	H	D	F#					
Abmaj7	Ab	C	Eb	G					
Amaj7	A	C#	E	G#					
Bmaj7	B	D	F	A					
Hmaj7	H	D#	F#	A#	Cb7	Cb	Eb	Gb	Bb

Rytmus (hudba)

- časová složka [hudby](#)
- zdůrazněním pravidelnosti rytmu vyvinul [takt](#).
- rytmus, který se s taktem rozchází, se nazývá synkopovaný.

Rytmus a pohyb

- nejdůležitější je srdeční pulz, pravidelné rytmy chůze a dechu „**střední**“ **nebo neutrální rytmus** - tep srdce (70 až 80 tepů za minutu).
- hudební rytmus není tedy jakákoli časová pravidelnost, nýbrž jen taková, která „budí potřebu dát se do pohybu“

Tempo

- určuje v hudbě rychlost pohybu v čase (v/t)
- lze určit názvem nebo číslicí (BPM)
- ke stanovení tempa slouží metronom

BPM

- BPM představují počet dobových jednotek (čtvrt'ových [not](#)) za minutu
 - **úder** - čtvrt'ová nota
- [BPM](#) (beats per minute) - počtu úderů za minutu.
- Počet BPM je jednou z důležitých charakteristik (elektronické) taneční hudby
- označuje exaktně [tempo](#) (rychlost) [hudební skladby](#)
- „**normální rychlost**“, klidová rychlost lidského tepu, tedy 60–90 BPM, orientačně střední tempo
- změny tempa uvnitř skladby jsou na příslušném místě notového záznamu vyznačovány slovně
- Orientační převodní tabulka slovně na BMP

Largo	40–60 BPM
Larghetto	60–66 BPM
Adagio	66–76 BPM
Andante	76–108 BPM
Moderato	106–120 BPM
Allegro	120–168 BPM
Presto	168–208 BPM

Názvosloví

Pro slovní označení se užívá většinou [italského](#) názvosloví.

Velmi pomalá tempa

- *Lentissimo/Adagissimo* – nejpomalejší
- *Grave* – těžce (40/min)
- *Largo* – zešíroka, zdlouhavě (40–60/min)
- *Lento* – pomalu, rozvláčně
- *Adaggio* – zdlouha, zvolna, pohodlně
- *Larghetto* – zešíroka, zdlouhavě, ale více než *largo* a méně než *andante*

Pomalá tempa

- *Andante* – krokem, volně, ale nikoliv zdlouhavě (60/min) Příbuzným tempem je např. *andante con moto* – rychlejším krokem.
- *Andantino*
- *Sostenuto*
- *Comodo*
- *Maestoso*

Střední tempa

- *Allegro moderato* – mírně rychle (80–88/min)
- *Allegretto* – trochu rychleji
- *Animato*

Rychlá tempa

- *Allegro* – rychle; 120–130/min. Příbuzná tempa jsou *allegro con brio* – živě, *allegro con moto* – hybně, *allegro molto* – velmi rychle.
- *Allegro assai*

Velmi rychlá tempa

- *Allegro vivace*
- *Vivo/vivace* – 160/min
- *Presto/molto presto/molto vivace* – velmi rychle; 168–208/min
- *Prestissimo* – nejrychleji

Změny tempa :

- Pro zrychlení užíváme nejčastěji pojmů *accelerando* nebo *stringendo*. Pro mírné zrychlení se používá přidání formulace *poco a poco piú ...*, pro silné zrychlení termínu *molto* (*molto accelerando*).
- Pro zpomalení jsou užívány nejčastěji termíny *ritardando* – postupné zpomalení a *ritenuto* – náhlé zpomalení.

Takt

- krátký časový úsek [skladby](#),
- střídají se přízvučné a nepřízvučné stejně dlouhé [doby](#)
- počet dob a délka základní doby vyznačeny na začátku notové osnovy. např.: (3/4 znamená, že jeden takt má 3 čtvrtové doby)
- Na [notové osnově](#) jsou takty ohraničené kolmými čarami, které se nazývají **taktová čára**.

Takty podle délky doby dělíme na:

1. **celé** (dvě celé doby, tři celé doby... čili takt dvoucelý, třícelý atd.)
2. **půlové** (dvě půlové doby, tři půlové doby..., čili takt dvoupůlový, třípůlový atd.)
3. **čtvrtové** (dvě čtvrtové doby, čtyři čtvrtové doby..., čili takt dvoučtvrtový, tříčtvrtový atd.)
4. **osminové** (dvě osminové doby, tři osminové doby..., čili takt dvouosminový, tříosminový atd.)
5. **šestnáctinové** (dvě šestnáctinové doby, tři šestnáctinové doby..., čili takt dvoušestnáctinový, tříšestnáctinový atd.)

Podle počtu dob se takty dělí na:

1. **jednodobé (vzácné)**
2. **dvoudobé**
3. **třídobé**
4. **čtyřdobé**
5. **pětidobé**

atd.

Repetice

Znaménko opakování - začátek opakování je buď začátek skladby, začátek části, nebo je vyznačen opakovacím znaménkem, které má dvě tečky ve směru opakované fráze.

Synkopa

Přízvuk na jiné době taktu (a nebo i na její části), než vyplývá z jeho označení, se nazývá synkopa. Synkopování je často možné přepsat použitím složených taktů, například 4/4 takt lze rozdělit na osm osminových dob a ty seskupit jako 3+3+2 se čtvrtou a šestou osminou s vedlejším přízvukem. Vzniklý rytmický útvar lze chápat buď jako synkopovaný čtyřčtvrtový takt s vedlejším přízvukem na druhé polovině druhé doby a na čtvrté době (místo obvyklé třetí doby) nebo jako složený osmiosminový takt členěný 3+3+2.

Terciový systém

- stavba a funkce hudebních [akordů](#) pomocí postupného vrstvení [terciových intervalů](#)

Podstata systému

- akord** - souzvuk tří až sedmi [tónů](#) (kvintakordy, septakordy, nonakordy...)
 - lze „poskládat“ postupným přidáváním terciových intervalů
 - Používány jsou především velká a malá tercie,
 - jednotlivé tercie se značí
 - **zm3** - zmenšená tercie
 - **m3** - malá tercie
 - **v3** - velká tercie
 - **zv3** - zvětšená tercie

Typy kvintakordů

[Kvintakord](#)

- k základnímu tónu je přidána tercie a následně tercie (tercie + tercie = kvinta):
 - durový velká tercie a malá tercie: [durový kvintakord](#), od tónu C, akord C dur nebo prostě

C-DUR : **C** (+ v3 =) **E** (+ m3 =) **G**

- malá tercie a velká tercie: vzniká [mollový kvintakord](#), od tónu E akord, E moll
: **E** (+ m3 =) **G** (+ v3 =) **H**
- velká tercie a velká tercie: [zvětšený kvintakord](#) (obsahuje zvětšenou [kvintu](#)), od tónu G akord značený obvykle jako: : **G** (+ v3 =) **H** (+ v3 =) **D#**
- malá tercie a malá tercie: [zmenšený kvintakord](#) (obsahuje zmenšenou [kvintu](#)), od tónu H akord obvykle značený jako: : **H** (+ m3 =) **D** (+ m3 =) **F**

Typy septakordů

[Septakord](#) kvintakordu + další tercie ([septima](#)), ať již malá, velká nebo alterovaná).

Ize ze čtyř výše uvedených kvintakordů vytvořit sedm různých septakordů

poznámka: přidání velké tercie ke zvětšenému kvintakordu nemá smysl - získáme tím zvětšenou septimu, která je totožná s oktávou a tedy se základním tónem akordu, takže výsledkem není čtyřzvuk, ale trojzvuk - původní kvintakord).

- Z durového kvintakordu C lze pomocí velké tercie odvodit akord označovaný jako (velký durový septakord nebo prostě [velký septakord](#)): **C E G** (+ v3 =) **H** .
- Z durového kvintakordu C lze pomocí malé tercie odvodit akord označovaný jako ([dominantní septakord](#)): **C E G** (+ m3 =) **B** .
- Z mollového kvintakordu E mi lze pomocí malé tercie odvodit akord označovaný jako ([malý mollový septakord](#)): **E G H** (+ m3 =) **D** .

- Ze zmenšeného kvintakordu lze pomocí další malé tercie odvodit akord označovaný obvykle jako - [zmenšený septakord](#): **H D F** (+ m3 =) **As**. Výsledkem je akord s alterovanou (zmenšenou) septimou, který je velice oblíbený pro svou symetrii a je často používán jako průchodný akord k zanášení napětí a neklidu do jinak jednoduchých folkových nebo popových skladeb založených na základních kvintakordech a dominantním septakordu.

Další typy akordů

[nonový akord](#) - pětizvuk sestávající ze základního tónu, tercie, kvinty, septimy a [nony](#)

poznámka: harmonicky je nona totožná se [sekundou](#).

použití - především v [jazzu](#).

[undecimový akord](#) - šestizvuk obsahující navíc [undecimu](#)

poznámka: harmonicky je undecima totožná s [kvartou](#).

[tercdecimový akord](#) - sedmizvuk obsahující navíc [tercdecimu](#)

poznámka: harmonicky je terdecima totožná se [sextou](#). V sedmizvuku jsou již vyčerpány všechny tóny sedmistupňové diatonické stupnice (nebo nějaké její alterace), takže akord již není kam dále rozšiřovat.

Příklady:

- Akord poskládaný jako C +v3 +m3 +m3 +v3 +m3 +v3 obsahuje tóny C E G B D F A
- Akord poskládaný jako C +v3 +m3 +v3 +m3 +m3 +v3 obsahuje tóny C E G H D F A

Stupnice

Co je stupnice?

Stupnice je **řada tónů po sobě jdoucích v rozsahu oktávy, upravená podle určitých pravidel.**

Základní tónová řada je tato : **C D E F G A H C.**

půltón - nejmenší vzdálenost mezi dvěma sousedními tóny v naší tónové soustavě

celý tón - je vzdálenost dvou sousedních tónů, mezi něž lze vložit ještě jeden. Každý celý tón se rovná dvěma půltónům.

základní celé tóny - C - D, D - E, F - G, G - A, A - H

základní půltóny - E - F, H - C.

Jaké máme stupnice?

- v našem hudebním prostředí tvořily základ stupnice **církevní**, postavené na jednotlivých tónech základní tónové řady.

Přehled církevních stupnic

název	sled tónů
Jónská	C D E F G A H C
Dórská	D E F G A H C D
Frigická	E F G A H C D E
Lidická	F G A H C D E F
Mixolidická	G A H C D E F G
Aiolská	A H C D E F G A
Hypofrigická	H C D E F G A H

Z církevních stupnic se dnes užívají pouze dvě:

- **Jónská** - C dur
- **Aiolská** - A mol

- v bluesové a rockové hudbě, pětitónová stupnice, **pentatonika**, pocházející z Asie. Můžeme si ji zahrát snadno na klávesnici - **černé klávesy** představují pentatoniku. Od základního tónu G tvoří pentatonickou stupnici tóny g, a, c, d, f, g.

rómské stupnice: Durová je C Db E F G# A H C, mollová je C D Eb F# G Ab H C.

tónina - soubor všech tónů určité stupnice.

kolik je stupnic, tolik je tónin (stupnice G-DUR, tónina G-DUR)

durové (tvrdé)

mollové (měkké)

podle vzdálenosti prvního a třetího stupně. Je-li třetí stupeň ve stupnici vzdálen od prvního dva celé tóny (4 půltóny), pak je to stupnice durová (tvrdá), je-li třetí stupeň od prvního vzdálen o jeden a půl tónu (tři půltóny), je to stupnice mollová (měkká).

Eulerova tónová mřížka

Leonhard Euler - švýcarský matematik a fyzik, 18. století

- slouží hlavně pro **rychlé odvozování akordů**

Mřížka vypadá na první pohled jako chaotický shluk tónů. Ale jsou v ní určité zákonitosti.

Mimochodem je nekonečná, ale tóny se v ní pravidelně opakují. Toto je její výřez.

Hledání akordů

Každý trojúhelník je normální akord. Durové špičkou nahoru, mollové špičkou dolů. Jeden tón z trojúhelníku akord pojmenovává.

Každý druh akordu má svojí "masku", která když se přiloží na mřížku, tak se dá přečíst složení akordu.

Každá maska obsahuje alespoň jeden kroužek, který označuje základní tón (tón, podle kterého se akord jmenuje).

Např. když vezmu masku akordu Maj a přiložím kroužek na tón F, tak přečtu složení akordu F Maj: F C A E.

Akordy Dim a Sus mají zvláštní složení, protože každý jejich tón je zároveň pojmenovává. Tak například A dim je totéž, co C dim.

Takže s pomocí tónové mřížky můžete určit složení všech akordů.

Mám tón, hledám akord

Tónová mřížka mi názorně ukazuje, které akordy by se tam mohly hodit - jsou to trojúhelníky kolem známého tónu.

Dejme tomu, že vím, že ve hledaném akordu je tón A. Potom mám na výběr jenom šest normálních akordů (a pár nenormálních), což se dá rychle vyzkoušet.

Hledám souzvuk

Dva sousední tóny v mřížce tvoří ladný souzvuk. Tóny, které spolu nesousedí, znějí dohromady disharmonicky.

Další využití

Na tónové mřížce se kromě akordů dají hledat stupnice, kadence, pentatoniky a spousta dalších maličkostí.

Například grafické znázornění normálních akordů tóniny C dur, tedy **kadence C dur**: Zároveň je tímto obrázkem naznačeno, jak se najde v mřížce normální stupnice.

Jak zkonstruovat mřížku

Nejlepší je mřížku si vytisknout, ale když ji potřebujete nakreslit, tak je dobré vědět, jak na to. V severozápadním směru je to normální kvartový kruh, to jest postupuje se po pěti (sedmi) půltónech.

Ve vodorovném směru se postupuje po třech půltónech.

A v severovýchodním po čtyřech.

Doporučené odkazy a literatura

1. ŠIMEČEK, Karel. Kytara a vzdělávací technologie 1. Metodický portál: Články [online]. 22. 06. 2016, [cit. 2016-09-29]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/u/20923/KYTARA-A-VZDELAVACI-TECHNOLOGIE-1.html>>. ISSN 1802-4785.
2. ŠIMEČEK, Karel. Kytara a vzdělávací technologie 2. Metodický portál: Články [online]. 29. 06. 2016, [cit. 2016-09-29]. Dostupný z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/u/20925/KYTARA-A-VZDELAVACI-TECHNOLOGIE-2.html>>. ISSN 1802-4785.
3. JÁNSKÝ, Petr. Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol : pro 1.-4. třídu. 2., přeprac. vyd. Cheb: Music Cheb, 1995. ISBN 80-85925-01-X.
4. JÁNSKÝ, Petr. Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol. 2., přeprac. vyd. Cheb: Music Cheb, 1995. ISBN 80-85925-02-8.
5. Já, písnička: Zpěvník pro žáky středních škol. Cheb: Music Cheb, 1995. ISBN 80-85925-03-6.

Zdroje:

BEDŘÍŠKOVÁ, Zuzana. Při artritidě prstů pomůže speciální gymnastika. 10 snadných cviků, abyste nenechali své ruce zatuhnout. *JakZdravě* [online]. 2022, 20. 8. 2022 [cit. 2024-01-29]. Dostupné z: <https://jakzdrave.cz/cviceni/jednoduche-prstove-cviky/>

ČALLOUD, Karel. *Kurz harmonie bez not* [online]. [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://webhouse.cz/kurz-harmonie/>

JANOVSKÝ, Dušan. *Hudební nauka Yuhůva* [online]. [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://dusan.pc-slany.cz/hudba/default.htm>

Metrum (hudba). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 1. 6. 2016, 16:19 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Metrum_\(hudba\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Metrum_(hudba))

Beats per minute. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2004, 4. 4. 2015, 22:05 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Beats_per_minute

Takt (hudba). In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2008, 4. 1. 2016, 19:32 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Takt_%28hudba%29

Synkopa. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2007, 18. 8. 2016, 17:50 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Synkopa>

Tempo. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 11. 2. 2016, 12:31 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Tempo>

Terciový systém. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 19. 7. 2009, 11:32 [cit. 2017-09-25]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Terciov%C3%BD_syst%C3%A9m

Malý slovníček hudebních výrazů. *WWW stránky sboru SILOE* [online]. 2005, 2012-06-26 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: <http://sbor.webzdarma.cz/slovník%20hudby/INDEX.htm>

Tóniny a transpozice. *Aktustická kytara* [online]. 2008, 2015-04-08 [cit. 2016-12-12]. Dostupné z: <http://www.akustickakytara.cz/teorie-a-praxe/toniny-a-transpozice/>

Kvintový kruh. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 16. 7. 2017, 18:24 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kvintov%C3%BD_kruh

Dominantní septakord. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 10. 3. 2013, 09:56 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Dominantní_septakord

Mollová stupnice. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 23. 3. 2017, 13:37 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Mollov%C3%A1_stupnice

Zmenšený septakord. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2006, 11. 11. 2015, 15:41 [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Zmen%C5%A1en%C3%BD_septakord

SUCHÁNKOVÁ, Eva. *provedu vás světem klavíru*. Jak pokořit akordické značky ve zpěvnících [online]. [cit. 2017-11-06]. Dostupné z: <http://www.evasuchankova.cz/jak-pokorit-akordicke-znacky-ve-zpevnících/>

<http://www.lubosandrst.cz/cs/pro-kytaristy/kytarova-klinika-v-ct.html>
http://www.lubosandrst.cz/index.php?accept=module&mcn=attachement_manager&tw=download&fid=1

<http://hudebniforum.cz/hrani-na-kytaru-tabulatury/neco-o-hudebni-teorii-t7261.html?sid=4d7ea21e2e3a963e469d55a9ac51304c#p98887>
<http://www.zusvpetrzelky.cz/materialy-ke-stazeni?id=con504>

Neprozkoumané weby

<http://www.ezfolk.com/guitar/index.html>
<http://akordiky.cz/>
<http://www.jnzpevnik.wz.cz/>
<http://www.kytarovenebe.cz/>
<https://chordbook.com/guitar-chords/>
<http://www.zpzpevnik.wz.cz/>
<http://www.skolime.cz/guitarpro6-cesky/>
<http://www.svetkytar.cz/jak-na-tabulatury>
<http://www.osel.cz/7344-nepostradatelna-transformace.html> (FFT transformace zvuku)
<http://klavir.klusik.cz/kadence-a-obraty-harmonicke-funkce/>
<http://www.pianovka.cz/data/hn/not/posuvky.html>
https://webhouse.cz/kurz-harmonie/harmonicke_funkce.htm

